

Spoločné poučenie z volieb do Európskeho parlamentu 2024

Povolebné hodnotenie a budovanie východísk pre budúcu propagáciu

Zhrnutie záverečného webinára SEEEDS - pracovný balík 5

1. Zhrnutie projektu SEEEDS

[Projekt Podpora angažovanosti v európskych voľbách a demokratických spoločnostiach \(Supporting Engagement in European Elections and Democratic Societies - SEEEDS\)](#) bol iniciovaný s cieľom posilniť demokratický proces zlepšením účasti a angažovanosti nedostatočne zastúpených skupín, ako sú ženy, mládež, mobilní občania EÚ a iné marginalizované komunity. Projekt financovaný Európskou komisiou (EK) v rámci programu Občania, rovnosť, práva a hodnoty (CERV) vytváral silnejšie prepojenie medzi aktívnymi občanmi a rozhodovacími orgánmi EÚ a zároveň sa snažil prispieť k zabezpečeniu integrity volieb do Európskeho parlamentu v roku 2024.

Medzi hlavné úspechy projektu patrí podpora nadnárodnej spolupráce medzi organizáciami občianskej spoločnosti (OOS) a poskytnutie platformy na diskusiu o volebných právach a mobilizácii voličov v spolupráci s rozhodovacími orgánmi v európskych inštitúciách a orgánoch. Po [sérii webinárov](#) bol [politický dokument SEEEDS](#) (dostupný v 11 európskych jazykoch) o voľbách do EP v roku 2024 predstavený počas [podujatia na vysokej úrovni v EP](#) 4. júla 2023, ktorého sa zúčastnili všetky štyri hlavné politické skupiny v EP a ktoré otvoril prvý podpredseda EP.

Na [seminári o budovaní kapacít medzi občanmi](#), ktorý zorganizovala organizácia Election-Watch.EU, sa zúčastnili kontaktné miesta z 24 členských štátov (ČŠ) a prezentácie o najnovšom vývoji v oblasti volieb pred voľbami do EP v roku 2024 boli spojené s diskusiami v pracovných skupinách a praktickými prípravami na misiu na hodnotenie volieb (EAM).

2. Spoločné poučenie z volieb do Európskeho parlamentu 2024

Pred voľbami do Európskeho parlamentu, ktoré sa uskutočnia 6. až 9. júna 2024, zorganizovali partneri projektu [tri webové semináre](#) zamerané na [vzdelávanie voličov](#), ktoré sa zameriavali na zlepšenie začlenenia mobilných občanov EÚ, účasť žien vo voľbách a posilnenie postavenia mladých ľudí. Election-Watch.EU ako oficiálny komunikačný partner EP zostavil 24 odpovedí na 24 otázok ([Q&A](#)) týkajúcich sa volieb do EP s cieľom podporiť širokú zainteresovanú verejnosť, ale najmä novú generáciu mladých a prvovoličov.

Okrem projektu SEEEDS uskutočnila organizácia Election-Watch.EU predvolebnú hodnotiacu misiu a vo februári 2024 vydala [správu](#), ktorá vychádza z [prvej správy EAM 2019](#). Ďalej [Election-Watch.EU](#) uskutočnila druhú komplexnú misiu EAM pod vedením občianskej spoločnosti a posúdila silné a slabé stránky európskych volieb vo všetkých členských štátoch. [Správa EAM 2024](#) bola referenčným dokumentom [pre webinár o získaných skúsenostiach SEEEDS](#) 24. septembra 2024 a zdôrazňuje osvedčené postupy a oblasti pokroku a zároveň identifikuje kľúčové výzvy, ktorým je potrebné venovať pozornosť v šiestich oblastiach rovnosti, inklúzie, transparentnosti, zodpovednosti, integrity a odolnosti, a na dosiahnutie celkového cieľa zlepšiť európske voľby.

Na záverečnom [webinári o získaných skúsenostiach v rámci projektu SEEEDS](#) (pracovný balík 5) sa hodnotil celkový úspech volieb v roku 2024, pričom sa vychádzalo z poznatkov občanov aj expertov na politiku. S cieľom vytvoriť základ pre budúce volebné reformy predstavili tvorcovia advokačných politík, zástupcovia think tankov a štyria partneri projektu SEEEDS svoje zistenia a diskutovali o osvedčených postupoch a oblastiach, ktoré je potrebné zlepšiť.

[Európske partnerstvo pre demokraciu](#) (EPD) otvorilo webinár interaktívnou anketou, do ktorej sa zapojilo viac ako 100 účastníkov. Respondenti vyzdvihli bezpečnosť, volebnú účasť a česť ako pozitívne výsledky volieb. Väčšina respondentov sa domnievala, že sociálne médiá mali na voľby negatívny alebo neutrálny vplyv. Ako zlepšenie pre voľby do Európskeho parlamentu v roku 2029 by účastníci uvítali väčšiu transparentnosť, väčšie zapojenie mladých ľudí, väčšiu rozmanitosť a zavedenie nadnárodných zoznamov.

Election-Watch.EU predstavil päť z 21 odporúčaní a 19 osvedčených postupov v členských štátoch a upozornil na príslušné existujúce výzvy:

- 1) nedôsledné systémy registrácie voličov, najmä pre mobilných občanov EÚ, ktorí mali problémy s registráciou a hlasovaním; zdôraznenie príkladu dobrej praxe Lotyšska s elektronickým zoznamom voličov, ktorý umožňuje voličom hlasovať v ktorejkoľvek volebnej miestnosti.
- 2) potreba silnejších právnych rámcov pre pozorovanie volieb, keďže len deväť členských štátov má zavedené právne ustanovenia pre medzinárodných aj občianskych volebných pozorovateľov; zdôraznenie príkladu dobrej praxe Fínska, ktoré vo svojich akreditačných postupoch nerozlišuje medzi medzinárodnými a občianskymi volebnými pozorovateľmi.
- 3) volebné zákony sa v 27 členských štátoch výrazne líšia, čo si vyžaduje intenzívnejšiu spoluprácu na úrovni EÚ a členských štátov s cieľom pokročiť v legislatívnych reformách, aby sa zabezpečili rovnaké príležitosti v celej EÚ; ako pozitívny príklad uvádza konsolidovaný volebný kódex Litvy.
- 4) značné rozdiely v dostupnosti a požiadavkách na využívanie alternatívnych spôsobov hlasovania, pričom v štyroch členských štátoch nie je možné hlasovať zo zahraničia; ako pozitívny príklad uvádza hlasovanie poštou pre občanov v zahraničí v Grécku.
- 5) chýbajúce usmernenia na úrovni EÚ pre sťažnosti a odvolania a účinnosť, ktorá závisí od vnútroštátnych systémov, ktoré sa značne líšia rozsahom právnej úpravy a prístupom; vyzdvihnutie Holandska ako príkladu dobrej praxe pre plánované reformy v tejto oblasti.

[Democracy Reporting International](#) (DRI) poskytla poznatky zo svojich projektov monitorovania sociálnych médií počas volieb v roku 2024 so zameraním na platformy ako Facebook, Instagram a TikTok. Jedným z kľúčových zistení bolo, že úroveň toxicity v online diskurze bola nízka, ale toxický obsah vyvolával vyššiu angažovanosť. Hoci mládež bola cieľovou skupinou väčšiny politických subjektov, krajne pravicové strany boli úspešnejšie pri zapájaní mladších voličov na sociálnych médiách. Využívanie generatívnej umelej inteligencie vo volebných kampaniach sa zvýšilo a využívali ju najmä krajne pravicové strany v Nemecku, Francúzsku a Taliansku. Existujú obavy z nedostatočnej transparentnosti pri označovaní obsahu generovaného umelou inteligenciou, čo si vyžaduje prísnejšie predpisy.

[Nadácia politickej zodpovednosti](#), člen [Európskej platformy pre demokratické voľby](#) (EPDE), poskytla informácie o pozorovaní volieb občanmi v Poľsku a vysvetlila, ako ovplyvnilo právny štát, ako aj právne a volebné systémy osem rokov vlády bývalej vládnej strany Právo a spravodlivosť.

Občianska spoločnosť vyvíjala rôzne snahy o presadzovanie reforiem volebného práva, najmä v súvislosti so zneužívaním štátnych prostriedkov počas kampaní.

Zástupca Generálneho riaditeľstva EK pre spravodlivosť a spotrebiteľov (DG JUST) zdôraznil, že organizácia volieb je síce v kompetencii jednotlivých štátov, ale EK zohráva kľúčovú úlohu pri podpore pripravenosti na voľby. Prostredníctvom iniciatív, ako je [Európsky akčný plán pre demokraciu](#) a [balík na obranu demokracie](#), EK urobila kroky na ochranu demokratických hodnôt a zabezpečenie integrity volieb a poukázala aj na [odporúčanie EK o inkluzívnych a odolných volebných procesoch](#) z decembra 2023. EK podporuje pozorovanie volieb, pričom konštatuje, že zvyšuje dôveru vo volebný proces, a nabáda na zahrnutie právnych ustanovení pre medzinárodných aj občianskych volebných pozorovateľov vo všetkých členských štátoch. Medzi kľúčové výzvy patria dezinformácie, inkluzívnosť, rodová rovnosť, transparentnosť volieb a ochrana pred kybernetickými hrozbami. O týchto problémoch sa diskutuje v [rámci Európskej siete pre spoluprácu v oblasti volieb](#), ktorá uľahčuje výmenu osvedčených postupov a informácií na zabezpečenie volieb. Existujú dôležité nové právne predpisy, ako napríklad zákon o digitálnych službách a zákon o umelej inteligencii, na reguláciu politickej reklamy a používania umelej inteligencie v kampaniach. Zástupca EK zdôraznil, že demokracia je kolektívne úsilie a spolupráca medzi inštitúciami, občianskou spoločnosťou a občanmi má zásadný význam pre ochranu demokratických procesov.

Zástupca [Inštitútu Jacquesa Delorsa](#) zdôraznil potrebu harmonizácie volebných zákonov v celej EÚ, keďže európske voľby sú v skutočnosti 27 samostatnými národnými voľbami, a nie jednými európskymi voľbami. Je potrebné štandardizovať volebné procesy, ako je napríklad spoločný deň volieb, zníženie veku voličov a stanovenie jednotných prahov vo všetkých členských štátoch, aby sa vytvoril europeizovanejší volebný systém. V minulosti sa ochrana demokracie zameriavala prevažne na vonkajšie hrozby namiesto riešenia domácich výziev, ako je politický populizmus a krajne pravicové hnutia, ktoré sú čoraz zručnejšie vo využívaní nástrojov kampane s umelou inteligenciou a sociálnych médií na ovplyvňovanie voličov. Je potrebné, aby národné politické strany prevzali väčšiu zodpovednosť za presadzovanie a podporu európskych demokratických reforiem a zvýšili transparentnosť a zodpovednosť počas volieb. Je potrebná komplexná stratégia vrátane posilnenia odolnosti demokratických inštitúcií a zvýšenia povedomia o tom, ako bojovať proti krajne pravicovému naratívom vo verejných diskusiách.

3. Odporúčania a ďalší postup

Na základe poznatkov získaných počas webových seminárov a celkového hodnotenia volieb v roku 2024 boli navrhnuté odporúčania, ktorými by sa mali riadiť budúce volebné reformy zamerané na zlepšenie volebnej inklúzie, transparentnosti a zodpovednosti a ktoré by sa zároveň zaoberali úlohou technológií vo voľbách. Zapojenie občanov a organizovanej občianskej spoločnosti do volebných procesov v úlohe pozorovateľov podporuje zodpovednosť, dôveru a transparentnosť, čo je v súlade s ideálmi demokratického rozhodovania. [Election-Watch.EU](#) a ostatní [partneri projektu SEEEDS](#) budú naďalej presadzovať volebné reformy na európskej úrovni v inštitúciách EÚ, u nových zákonodarcov a v príslušných výboroch EP.

Okrem toho je veľmi dôležité upozorniť vlády jednotlivých štátov a vnútroštátne orgány pre riadenie volieb na potrebu reforiem a väčšej spolupráce pri riešení rastúcich výziev v čoraz

zložitejšom volebnom prostredí. V súlade s medzinárodnými a európskymi normami a záväzkami je pri ďalších volebných a demokratických reformách potrebný prístup založený na ľudských právach, pretože dôveru vo voľby je ťažké získať a ľahké stratiť.

Príloha¹

TABLE 1: SUFFRAGE RIGHTS

Member State	Voting age	Candidacy age	Voting rights granted to persons with intellectual & psychosocial disabilities & under guardianship	Voting rights restricted for prisoners	Voting rights extended to specified non-EU citizens	Independent candidates	Electoral threshold	Multi-member constituencies
Austria	16	18	yes	partly		lists with others	4 %	
Belgium	16	18	with limitations	partly		lists with others	none	yes (3)
Bulgaria	18	21	no	blanket		individual	none	
Croatia	18	18	yes			lists with others	5 %	
Cyprus	18	21	no		yes	individual	1.8 %	
Czechia	18	21	with limitations			within party lists	5 %	
Denmark	18	18	with limitations			no	none	
Estonia	18	21	no	blanket		individual	none	
Finland	18	18	yes			individual	none	
France	18	18	yes	partly		lists with others	5 %	
Germany	16	18	yes	partly		no	none	
Greece	17	25	yes	partly		no	3 %	
Hungary	18	18	with limitations	blanket		no	5 %	
Ireland	18	21	yes			individual	none	yes (3)
Italy	18	25	yes	partly		no	4 %	yes (5)
Latvia	18	21	yes			within party lists	5 %	
Lithuania	18	21	with limitations			no	5 %	
Luxembourg	18	18	yes	partly *		lists with others	none	
Malta	16	18	with limitations	blanket		individual	none	
Netherlands	18	18	yes	partly	yes	lists with others	none	
Poland	18	21	no	partly		lists with others	5 %	yes (13)
Portugal	18	18	with limitations	partly	yes	lists with others	none	
Romania	18	23	with limitations	partly *		individual	5 %	
Slovakia	18	21	yes			no	5 %	
Slovenia	18	18	yes			lists with others	none	
Spain	18	18	yes	partly		lists with others	none	
Sweden	18	18	yes			no	4 %	

* Voting rights are not automatically reinstated upon serving a sentence.

¹ Tabuľky 1 - 4 sú uvedené v [záverečnej správe Election-Watch.EU Election Assessment Mission 2024 European Parliament Elections](#), september 2024.

TABLE 2: VOTING

Member State	Compulsory voting	Preferential voting	Out of country voting (postal or embassy)	Postal voting (in-country and abroad)	Advance voting	Mobile ballot box voting	Internet Voting & Electronic Voting	Proxy voting	Ballot paper (only one or one for each party)
Austria		yes	yes	yes	yes	yes			one
Belgium	yes	yes	yes	yes	yes		EV	yes	one
Bulgaria	yes	yes	yes			yes	EV		one
Croatia		yes	yes			yes			one
Cyprus		yes	yes						one
Czechia		yes				yes			each party
Denmark		yes	yes		yes				one
Estonia		yes	yes	yes	yes	yes	IV		one
Finland		yes	yes	yes	yes	yes			one
France		closed list	yes	yes	yes		EV	yes	each party
Germany		closed list	yes	yes					one
Greece	yes	yes	yes	yes					each party
Hungary		closed list	yes	yes		yes			one
Ireland		yes	milit. & dipl. only	yes					one, STV
Italy		yes	yes			yes			one
Latvia		yes	yes	yes	yes	yes			each party
Lithuania		yes	yes	yes	yes	yes			one
Luxembourg	yes	yes	yes	yes					one
Malta		yes			yes				one, STV
Netherlands		yes	yes	yes				yes	one
Poland		yes	yes	yes		yes		limited	one
Portugal		closed list	yes	yes	yes	yes			one
Romania		closed list	yes			yes			one
Slovakia		yes				yes			each party
Slovenia		yes	yes	yes	yes	yes			one
Spain		closed list	yes	yes				limited	each party
Sweden		yes	yes	yes	yes	yes		limited	each party

TABLE 3: PARTY AND CAMPAIGN FINANCE

Member State	Foreign funding permitted	Public funding available	Funding from companies prohibited	Limited anonymous funding permitted	In-kind donations permitted	No campaign spending limit or bans on types of expenditure in place	Online campaign included in campaign finance laws
Austria	limited			yes	limited		
Belgium					limited		no
Bulgaria			yes		unlimited		no
Croatia					limited		
Cyprus	unlimited	no			unlimited		
Czechia	limited				limited		
Denmark	unlimited	no		yes	unlimited	yes	no
Estonia		no	yes		no	yes	
Finland	limited	no			limited	yes	
France					unlimited		
Germany	unlimited			yes	unlimited	yes	no
Greece	limited				limited		no
Hungary		no			limited	yes	no
Ireland				yes	limited		no
Italy		no			unlimited		no
Latvia			yes		limited		
Lithuania			yes		limited	yes	
Luxembourg	unlimited		yes		unlimited	yes	
Malta	limited	no			limited		no
Netherlands				yes	unlimited	yes	no
Poland			yes		limited		
Portugal			yes		limited		
Romania					limited		
Slovakia		no			limited		
Slovenia	limited		yes		limited		
Spain			yes		limited	yes	
Sweden	unlimited			yes	unlimited	yes	no

WOMEN REPRESENTATION

Quota for Women on Candidate Lists (%)	Percentage women elected 2024
	40.00%
50	40.91%
	23.53%
40	41.67%
	0%
	38.10%
	33.33%
	28.57%
	60.00%
50	50.62%
	36.46%
40	28.57%
	47.62%
	42.86%
50	32.89%
	22.22%
	18.18%
50 (incentive)	33.33%
	16.67%
	48.39%
35	28.30%
40	38.10%
equality	18.18%
	46.67%
40	33.33%
40	50.00%
	61.90%

TABLE 4: SEAT ALLOCATION IN THE EUROPEAN PARLIAMENT

Member State	total # of registered voters	Population (end of 2023)	EP mandates 2024	Inhabitants per mandate 2024	2024 deviation from median inhab/seat in %	EP mandates (post-Brexit)	Deviation from media inhab/seat in % (post-Brexit)	Changes in disproportionality (post-Brexit to 2024)
Austria	6,372,204	9,104,772	20	455,239	27%	19	37%	reduced
Belgium	8,537,902	11,742,796	22	533,763	14%	21	26%	reduced
Bulgaria	6,170,472	6,447,710	17	379,277	39%	17	43%	reduced
Croatia	3,524,179	3,850,894	12	320,908	49%	12	52%	reduced
Cyprus	683,432	920,701	6	153,450	75%	6	80%	reduced
Czechia	8,212,628	10,827,529	21	515,597	17%	21	31%	reduced
Denmark	4,301,255	5,932,654	15	395,510	37%	14	44%	reduced
Estonia	980,014	1,365,884	7	195,126	69%	7	75%	reduced
Finland	4,546,589	5,563,970	15	370,931	40%	14	46%	reduced
France	49,462,981	68,172,977	81	841,642	-35%	79	-16%	increased
Germany	61,963,020	84,358,845	96	878,738	-41%	96	-18%	increased
Greece	9,814,685	10,413,982	21	495,904	20%	21	30%	reduced
Hungary	7,803,603	9,599,744	21	457,131	27%	21	36%	reduced
Ireland	3,554,450	5,271,395	14	376,528	40%	13	49%	reduced
Italy	51,214,348	58,997,201	76	776,279	-25%	76	-9%	increased
Latvia	1,541,102	1,883,008	9	209,223	66%	8	66%	same
Lithuania	2,387,327	2,857,279	11	259,753	58%	11	65%	reduced
Luxembourg	319,410	660,809	6	110,135	82%	6	86%	reduced
Malta	370,184	542,051	6	90,342	86%	6	91%	reduced
Netherlands	13,542,363	17,811,291	31	574,558	8%	29	19%	reduced
Poland	29,098,155	36,753,736	53	693,467	-11%	52	0%	increased
Portugal	10,789,781	10,467,366	21	498,446	20%	21	33%	reduced
Romania	18,025,329	19,054,548	33	577,411	7%	33	19%	reduced
Slovakia	4,337,093	5,428,792	15	361,919	42%	14	47%	reduced
Slovenia	1,689,602	2,116,972	9	235,219	62%	8	64%	reduced
Spain	38,050,286	48,085,361	61	788,285	-26%	59	-8%	increased
Sweden	7,942,272	10,521,556	21	501,026	20%	21	35%	reduced